

У наступному прикладі зберегти еквівалентність перекладу словосполучки *the night do* виявилось неможливо, оскільки в українській мові не існує такого поняття. Цей аспект було компенсовано за рахунок вживання поетично забарвленої лексичної одиниці, що містить потрібну асоціативну сему – "вечір" і відповідає поставленій меті:

No, Sherlock, i will not be coming to the "night do", as you so poetically put it // Ні Шерлоку, я не піду на "зірниці", як ти це поетично називаєш.

Отже, цей варіант перекладу не є еквівалентним, але залишається адекватним.

Таким чином, очевидно, що успішність перекладу дубльованого телесеріалу, як-от, «Sherlock», визначається передусім адекватністю, оскільки досліджений переклад зберігає мету комунікації оригіналу. Більш детальний аналіз прийомів досягнення еквівалентності є метою подальшого вивчення.

Використана література:

1. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические вопросы. Учебное пособие / В. С. Виноградов. – 3-е изд., перераб. – М.: КДУ, 2006. – 240 с.
2. Гарбовский Н. К. Теория перевода: Учебник / Н. К. Гарбовский – М.: Изд-во Московского университета, 2004. – 533 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.

Ілюстративний матеріал:

1. TV Series «Sherlock» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://zfilm-hd.org/5749-sherlok-30031052.html>
2. Серіал «Sherlock» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://zfilm-hd.org/5749-sherlok-30031052.html>

Науковий керівник: д. філол. н., ст. викл. П'єсуч О. І.

Д. О. Черновол

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ФОРМАЛЬНІ ТА ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ С. КІНГА «DOCTOR SLEEP»

У сучасних лінгвістичних дослідженнях значну увагу приділяють вивченню закономірностей та особливостей процесу перекладу, зокрема, трансформацій. За О. О. Селівановою, перекладацька трансформація «є перетворенням, модифікацією форми або змісту і форми в перекладному тексті з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту» [2, 465].

Дослідженню перекладацьких трансформацій присвячували свої праці відомі теоретики перекладу Л. С. Бархударов, В. Н. Комісаров, Я. Й. Рецкер, О. О. Селіванова, О. Д. Швейцер й ін. Наша робота ґрунтується на класифікації трансформацій, запропонованій О. О. Селівановою, яка поділяє їх на формальні та формально-змістові, у тому числі з прагматичним компонентом [2, 455-471].

Актуальність нашого дослідження визначена загальною спрямованістю сучасних перекладознавчих досліджень на вияв особливостей досягнення відповідності українських перекладів й оригіналів художніх творів. До того ж у творах С. Кінга, які сьогодні користуються популярністю серед українських читачів, наявна своєрідна манера письма автора, його ідіостиль, які потрібно зберегти перекладачеві.

Об'єктом дослідження є текст оригіналу роману С. Кінга «Doctor Sleep» та його переклад українською мовою, а *предметом* – фонетичні, граматичні та лексичні трансформації, а також перетворення із прагматичним компонентом в українському перекладі твору С. Кінга «Doctor Sleep». *Метою* роботи є комплексний аналіз формальних та формально-змістових трансформацій в українському перекладі роману С. Кінга «Doctor Sleep».

Дослідження українського перекладу твору показали, що на фонетичному рівні частотною виявилась комбінація транскрипції та транслітерації: *The third was the Overlook's*

chef, Richard Hallorann... (Lockbox, 1) // Третім був шеф-кухар «Оверлука» Ричард Хеллоран... (с. 9) – назву готелю **Overlook** [ˌoʊvərˈlʊk] перекладач передав словом **Оверлук**: послідовна транскрипція була б Оуверлук, а послідовна транслітерація – Оверлоок. Прізвище персонажа **Hallorann**, яке подано відповідником **Хеллоран** також підлягає подібним змінам у перекладі. Вияв транслітерації можна помітити у подвоєнні **лл** на письмі. Послідовна транслітерація прізвища була б Галлоранн, а послідовна транскрипція – Хелоран.

Цікавою є також передача індивідуального мовлення персонажів твору: *He talkin again?* (Lockbox, 5) // *Він заго'орив?* (с. 15) слово **talkin** (talking) перекладене українським **заго'орив**, у якому відсутність літери **в** на письмі позначається знаком «'». Така передача є доречною – для передачі швидкого мовлення персонажа вдало підібрано еквівалент схожий за формою до оригіналу, з однаковим семантичним наповненням.

На синтаксичному рівні формальних і формально-змістових трансформацій фігурують наступні заміни:

1) заміна слова сполукою. (*They looked like a chain of weird paperdolls* (Rattlesnake, 7) // *вони скидалися на вервечку якихось потойбічних паперових ляльок-вигинанок* (с. 43) – сполука **looked like** (були схожими) передана дієсловом **скидалися**. Формальна заміна сполуки словом є доречною і допомагає передати специфіку довжини речення);

2) вилучення. *Most folks were silent, but some wept* (Bad Numbers, 10) // **Більшість** стояли мовчки, хоча дехто ридав (с. 128). (Англійській словосполучі **most folks** (більшість людей) у тексті перекладу відповідає слово **більшість**, що має значення «Більша частина, більша кількість кого-, чого-небудь» [1, т. 1, с. 187] і не потребує після себе додатку, якщо йдеться про людей);

3) додавання. ... *it was rare to have more than a dozen people in the Amvets hall when the gavel fell* (Spoons, 1) // ... в клубі «Американських ветеранів» зрідка нараховувалося більше дюжини людей, після того як **стукнує молоток головуючого** (с. 130). (Іменник **gavel** – «a small hammer used by a person in charge of a meeting or an auction, or by a judge in court, in order to get people's attention» [3], уже має вбудовану сему 'суддя' або 'голова зборів', в той час як українське слово **молоток** такого додаткового компонента значення не має і потребує пояснення).

У перекладі О. Красюка наявні формально-змістові трансформації на лексичному рівні, що репрезентує денотативний та конотативний плани:

Except for a few random thoughts and images—plus the extra work he sometimes did at the hospice, of course—the shining had been quiet (Abra, 1) // *Окрім випадкових думок та образів – плюс, звісно, деякі додаткові функції, що він їх подеколи виконував у хоспісі – сяйво трималося нишком* (с. 129) дієслово **quiet** зі значенням «Making little or no noise» [3] замінено метафоричним **трималося нишком**, що має сему 'тихо' та 'крадькома'. У перекладі наявна метафоризація із донорською сферою ЖИВА ІСТОТА.

I'm a hundred percent cool (Lockbox, 10) розмовне **cool** (крутий) у значенні «excellent» [3] в перекладі подано іменником **порядок** – «у доброму стані» [1, т.8, с. 302]. У перекладі *Zi мною все на сто відсотків в порядку* (с. 30) має місце применшення ознаки та заміна функціонально-стилістичної характеристики англійського **cool**.

Щодо формально-змістових заміни із прагматичним компонентом, то в перекладі переважають мегатекстові трансформації – коментування, виноска, примітки. Наявні в тексті перекладу фразеологічні трансформації, які представлені компаративними фразеологізмами, передачу яких перекладачеві не завжди вдавалося здійснити: *The instrumental break is almost all piano, and it's simple as pie* (Spoons, 5) // *Інструментальний переграш там майже весь на фортепіано, і він простий, як мило* (с. 142). Зворот **simple as pie** (простий як пиріг) передано українською **простий, як мило**, що є оказіональним фразеологізмом перекладача. Утім, не зовсім зрозумілою є саме така заміна: у тексті оригіналу поданий загальноновживаний фразеологізм, який в українській мові має відповідник **простий, як двері**. Та найбільшого здивування викликає використання саме слова **мило** у тексті перекладу.

Отже, аналіз формальних та формально-змістових трансформацій в українському перекладі роману С. Кінга «Доктор Сон», демонструє прагнення перекладача відтворити

відповідний інформативний та естетичний вплив на читача, надати мові твору образності та експресивності. Підбір українських еквівалентів, хоч і не завжди вдало, здійснювався з урахуванням особливостей мови перекладу задля відповідного прагматичного впливу на реципієнта.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник української мови: в 11 томах. – К. : Наукова думка, 1970 -1980
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Oxford Dictionaries. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oxforddictionaries.com/>

Джерела фактичного матеріалу:

4. King Stephen. Doctor Sleep [Text] / Stephen King. – Scribner, September 24, 2013. – 532 p.
5. Кінг С. Доктор Сон: роман / Стівен Кінг; пер. з англ. та ком. О. Красюка. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 640 с.

Науковий керівник: д. філол. н., професор Селіванова О. О.

А. В. Шаповал

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПЕРЕКЛАД ЗАПЕРЕЧЕНЬ РОМАНУ ДЖ. ФАУЛЗА «КОЛЕКЦИОНЕР»

Заперечення належать до важливих категорій мови, становлячи одну з основних розумових операцій. Універсальність заперечення обумовлена прагненням людини до диференціації явищ дійсності й відбиттям цього процесу в мові. У лінгвістиці заперечення найчастіше розглядається як елемент значення речення, який указує, що зв'язок, який встановлюється між компонентами речення, на думку мовця, реально не існує або що відповідне стверджувальне речення відкидається мовцем як помилкове [1, 19]. Категорія заперечення в мові характеризується розгорнутою, складною системою засобів вираження й неоднорідністю семантики.

Категоріальна належність заперечення визначається як логіко-граматична, граматична, синтаксична, понятійна категорія. Лінгвістичне поняття заперечення, крім його відношення до слова й виразу, включає також і його віднесеність до морфеми. Лінгвісти звертаються до поняття заперечення в морфемній структурі слова, розглядаючи проблему антонімічних стосунків у мові. Однією з основних проблем перекладу заперечень є проблема досягнення їх адекватності в цільовому тексті.

Загальна історія заперечних конструкцій в багатьох мовах характеризується своєрідними коливаннями, які можна простежити на прикладі англійської мови.

Спочатку *ne* було первісним вигуком відрази, воно робилося, головним чином, м'язами обличчя – а саме скороченням м'язів носа. Згодом *ne* зникає, а разом з ним втрачається і значення відрази [2, 15]. В англійській мові стадії його розвитку були такі:

1) давньоанглійський період (до 1100) – *ne* було основним елементом заперечення: *Is ne secge*;

2) середньоанглійський період (1100-1500) – *ne* підсилювалося за допомогою *nought* або редукованої форми *not*: *I ne seye not*;

3) XIV – XVст. – *not* витіснило *ne* і стало основним запереченням у реченні: *I say not*;

4) у сучасній англійській мові заперечення підсилюється допоміжним дієсловом *do*: *I do not say*;

5) в останні роки *do not* скорочується в форму *don't*. Заперечення зливається з дієсловом, а літера *o* замінюється апострофом: *I don't say* [2, 32].

З вилученням або втратою заперечного прислівника стверджувальне значення слова змінювалося на заперечне. Найяскравіші приклади цього процесу знаходимо у французькій мові. В інших мовах перехід слова зі стверджувальним значенням у заперечення трапляється нечасто, наприклад: ісп. *nada* «нічого» з панцира. (res) *nata*, *nadie* «ніхто» й інші слова; в англійській знаходимо *but* з *ne...* *but*, порівн. діал. *nobbut*, цікаве *more* у значенні "no more" у південно-західній частині Англії, наприклад: *Not much of a scholar. More am I* [3, 10].